PĂDURILE ŞI INDUSTRIA FORESTIERĂ A ROMÂNIEI ÎNTRE ANII 1922—1928

DE

I. SAIZU şi C. BOTEZ

Încheierea procesului de desăvîrşire a unităţii naţionale a poporului român — „operă a maselor largi din întreaga ţară, a întregului nostru popor — a realizat cadrul naţional şi social-economic pentru dezvoltarea mai rapidă a forţelor de producţie; înmănuncherea laolaltă a energiilor şi capacităţilor creatoare ale poporului nostru a creat condiţii favorabile activităţii forţelor progresiste ale societăţii, mişcării muncitoreşti revoluţionare" [1]. În urma acestui act, fondul forestier, între alte bogăţii, a crescut cu 4 704 368 ha, din care 3 951 759 ha numai în Transilvania, adică 39,2% din suprafaţa ei [2]. România, care dispunea în 1917 de 2 497 632 ha păduri sau 18,1% din teritoriul ei [3], a ajuns să cuprindă, în urma desăvîrşirii unităţii naţionale a poporului nostru, o întindere de 7 202 000 ha păduri, deci aproximativ o pătrime din întreaga ei suprafaţă [4]. De asemenea, a sporit numărul întreprinderilor de prelucrare a lemnului, dotate cu utilaj, forţă motrice, căi ferate etc. Numărul întreprinderilor forestiere a crescut de la 155 cîte existau în 1913 la 502 în 1919.

Valorificînd treptat condiţiile favorabile dobîndite prin realizarea noului cadru naţional şi social-economic, rezolvînd problemele refacerii postbelice prin trecerea poverii ei asupra maselor populare, profitînd de conjunctura politică a refluxului revoluţionar pe plan internaţional, marea burghezie română a putut să-şi întărească puterea economică în perioada următoare, 1923—1928. Menţinînd în cursul perioadei de stabilizare relativă a capitalismului, cu o întrerupere de 15 luni în anii 1926/1927, o garnitură liberală la conducerea statului, capitalul naţional, îndeosebi cel liberal, şi-a putut crea cadrul juridic pentru întărirea dominaţiei lui. „Între anii 1923—1929 industria românească — arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu — cunoaşte un avînt însemnat şi se diversifică, deşi ca structură continuă să predomine industria bunurilor de consum şi industria extractivă. Sporeşte volumul capitalului investit, se îmbunătăţeşte înzestrarea tehnică a întreprinderilor; ca urmare, se ridică ponderea industriei în produsul social şi în venitul naţional. În acelaşi timp această perioadă se caracterizează prin intensificarea procesului de concentrare şi centralizare a capitalului şi

---

[1] Nicolae Ceauşescu, *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluţionare şi democratice a poporului român, al tradiţiilor mişcării muncitoreşti şi socialiste din România*, Editura politică, Buc., 1966, p. 21.

[2] Marin Popescu-Spineni, *Pădurea României*, Cluj, 1938, p. 26.

[3] *Ibidem*, p. 24.

[4] Const. I. C. Brătianu, *Agricultura în România de ieri şi în România de mîine*, Buc., 1919, p. 20—21, 38; M. Tănăsescu, *Politica noastră forestieră*, în „Revista pădurilor", an. XXXII, nr. 10—12 (octombrie—decembrie) 1920, p. 329.

prin accentuarea opoziţiei marii burghezii autohtone împotriva capitalului străin, prin întărirea poziţiei sale într-o serie de ramuri ale industriei şi circulaţiei; în acelaşi timp, monopolurile internaţionale deţin o pondere importantă în economia României. Cu toată creşterea înregistrată în economie în această perioadă, România continua să rămînă o ţară slab dezvoltată din punct de vedere industrial" [5].

Programul economic al marii burghezii desfăşurat sub lozinca „prin noi înşine" a asigurat în perioada stabilizării relative a capitalismului dezvoltarea forţelor de producţie, ascensiunea pe o nouă treaptă a istoriei. În acest cadru ne propunem să prezentăm în comunicarea de faţă, datorită importanţei pe care o are în economia naţională, în comerţul interior şi exterior al ţării, în obţinerea venitului naţional, situaţia pădurilor României şi a industriei forestiere din anii 1922—1928, probleme necercetate încă de istoriografia zilelor noastre.

Constituind una din bogăţiile naturale însemnate ale ţării [6], importantă pentru industrie, construcţii, transporturi, agricultură şi alte ramuri de activitate, pădurea a devenit un sector asupra căruia clasele dominante şi-au îndreptat cu deosebire atenţia [7]. Pentru o bună utilizare a fondului forestier, marea burghezie a creat mai întîi cadrul juridic necesar. Pentru a opri ritmul anormal, dezordonat al tăierilor de păduri, făcut pînă atunci [8], statul a elaborat o legislaţie care să ocrotească şi să determine o chibzuită exploatare a aurului verde. Pînă la 17 iunie 1923, cînd s-a promulgat Legea pentru aplicarea Codului Silvic în tot cuprinsul României [9] s-au mai elaborat Regulamentul din 6 iulie 1921 pentru aplicarea legii din 25 iunie 1919, care a limitat tăierile în pădurile de molid şi în acelea în care această specie domina, ca şi legea pentru reglementarea cumpărărilor de păduri destinate exploatării, potrivit căreia se limita la maximum 5.000 ha întinderea de suprafeţe păduroase ce puteau fi achiziţionate de societăţi, altele decît cooperativele şi particularii industriali. În cazul complexelor de păduri mai mari de 5.000 ha care nu se puteau exploata decît împreună, legea a ridicat această limită la 8.000 ha. Legea din 1921 a lui Nicolae Titulescu privitoare la contribuţiile directe a avut un efect pozitiv şi asupra economiei forestiere, prin aceea că atît marii proprietari de păduri, cît şi acei care se ocupau de exploatarea şi industrializarea lemnului au fost supuşi la impozite, cu scopul de a determina creşterea veniturilor statului [10]. Măsurile adoptate pînă la unificarea legislaţiei silvice au fost apreciate de unii specialişti ca purtînd amprenta hotărîrilor caracteristice perioadelor de tranziţie, apreciindu-le ca „improvizaţii" [11].

---

[5] Nicolae Ceauşescu, *op. cit.*, p. 26—27.

[6] Cu această bogăţie, România se situa pe locul 13 în rîndul statelor europene (Mitiţă Constantinescu, *Politica economică aplicată*, vol. III, Buc. 1943, p. 74).

[7] Vezi în acest scop, C. Botez, Gh. Balica, *Arhivele, izvor bogat de informare privind istoricul exploatărilor forestiere din Moldova*, în „Revista arhivelor", nr. 2/1966.

[8] Numeroase întreprinderi, instituţii şi particulari au putut cumpăra cu preţuri infime suprafeţe de păduri, mijloc prin care statul, ca vînzător, căuta să sporească veniturile bugetare (M. Tănăsescu, *op. cit.*, p. 329).

[9] C. Hamangiu, *Codul General al României*, vol. XIII—XIV, p. 576—577.

[10] Gh. Elian, *Legalitatea socialistă mijloc important de realizare a funcţiilor statului*, în *Dezvoltarea suprastructurii socialiste în România*, Editura politică, Buc. 1966, p. 91—94.

[11] Legea din 25 iunie 1919 (C. Hamangiu, *op. cit.*, vol. IX, p. 96—97), prin care s-a dispus revizuirea în termen de un an a tuturor amenajamentelor şi regulamentelor de exploatare din vechiul regat, ca şi modificarea prin legea din 16 septembrie 1920 (*Ibidem*, p. 472—474) a Codului Silvic adoptat în 1910 au dus — arătau unii autori contemporani — „la scopuri opuse, la o dezordine în exploatări, la un haos economic, în care nu se puteau disciplina tăierile, aşa cum

În afară de abolirea regimurilor silvice moştenite, legea din 17 iunie 1923, pe lîngă alte dispoziţii, a majorat de zece ori amenzile, despăgubirile şi valorile materialelor lemnoase prevăzute în Codul Silvic din 1910. Extinderea acestui cod asupra pădurilor din întreg teritoriul României s-a făcut împotriva opiniei unor specialişti care au reclamat nu lărgirea legislaţiei vechi, ci elaborarea unei noi legislaţii [12]. În scopul dezvoltării şi exploatării fondului forestier, marea burghezie a adoptat măsuri în ce priveşte administraţia forestieră, care s-a lărgit treptat, mai cu seamă în direcţia valorificării la maximum a pădurilor. Au fost adoptate, de asemenea, unele măsuri avînd drept scop formarea şi organizarea corpului silvic [13], protecţia pădurilor, împădurirea şi reîmpădurirea suprafeţelor exploatate sau degradate.

Deşi legislaţia elaborată a căutat în primul rînd să treacă în proprietatea statului întinse suprafeţe păduroase [14], să ocrotească şi exploateze raţional pădurea, să asigure fondului forestier cadre inginereşti, silvicultura a înregistrat progrese în perioada 1922—1928 numai în anumite compartimente [15]. Împiedicarea progresului silviculturii s-a datorat mai multor factori. În primul rînd, faptul că cea mai mare pondere a industriei forestiere se afla în mîinile capitaliştilor străini de la Milano, Geneva, Budapesta ş.a., care dirijau operaţiunile de exploatare a pădurilor noastre de răşinoase, găsind soluţiile necesare ca să poată tăia oricît, fără a ţine seama de capacitatea normală de producţie a pădurilor din România [16]. Codrii României, renumiţi din timpuri străvechi pentru întinderea şi frumuseţea lor au fost supuşi practic unui intens proces de exploatare. În baza regulamentelor de exploatare elaborate, pădurile au putut fi tăiate la intervale scurte de timp, mărindu-se perioada de aşteptare pînă la maturitazarea lor [17]. Existenţa mai multor exploatări forestiere în regiunile accesibile, în comparaţie cu capacitatea de producţie a pădurilor, a

---

s-a intenţionat să se facă" (Vasile Sabău, *Evoluţia economiei forestiere în România*, 1946, p. 374). Însăşi legea din 16 septembrie 1920 „în loc să stăvilească şi să corecteze greşelile primei legi, mai mult le-a amplificat" (*Ibidem*, p. 375).

[12] Vasile Sabău, *op. cit.*, p. 393.

[13] C. Hamangiu, *op. cit.*, vol. XIII—XIV, p. 652—662.

[14] *Legea minelor cu expunere de motive*, Buc., 1924, p. 351.

[15] Căutînd să explice această situaţie, unii autori au arătat că în România „nu s-a putut şi din nenorocire nu se poate face încă silvicultură... din cauză că mulţi din acei care au condus destinele acestei ţări nu au fost pătrunşi de răul pe care l-au făcut ţării, dezinteresîndu-se complet de păduri şi de corpul silvic, căruia de formă... i-au încredinţat soarta acestei avuţii naţionale, fără însă a-l pune la adăpostul fluctuaţiunilor politice, fără a-i da mijloace şi fără a-l asculta vreodată" (Coman Marinescu, *Observaţiuni asupra practicei silviculturei şi gospodăriei silvice în ţara noastră*, în „Revista pădurilor", an. XXXV, nr. 2 (februarie), 1923, p. 81). Chiar în *Enciclopedia României* găsim inserată aprecierea că „eficacitatea legilor silvice româneşti a fost şi este discutabilă în mare măsură" din cauza nerespectării lor şi a lipsei unei administraţii silvice corespunzătoare (*Enciclopedia României*, vol. III, p. 167).

[16] Vezi *Contribuţii la istoria capitalului străin în România de la sfîrşitul primului război mondial pînă la ieşirea din criza economică din 1929—1933*, Ed. Acad. R. S. România, Buc. 1960, p. 157; D. Şandru, *Despre pătrunderea imperialismului italian în economia statelor balcanice şi a României între anii 1924—1926*, în „Studii şi cercetări ştiinţifice", Istorie, Iaşi, nr. 2/1962, p. 188; V. C. Filip, *Debuşeurile lemnului românesc*, în „Revista pădurilor", nr. 2/1937.

[17] Este suficient să arătăm că, de pildă, în 1928 din totalul de 6.486.471 ha, aproape o treime, adică 2.133.194 ha, arborete sau 32,9% era cuprinsă în vîrsta de 0—20 ani, şi că cu cît clasele de vîrstă sînt mai mari cu atît suprafaţa acelor păduri este mai mică, cu excepţia arboretului care a trecut de 100 ani (1.221.175 ha sau 18,8% între 21—40 ani; 862.259 ha sau 13,3% între 41—60 ani; 726.957 ha sau 11,2% între 61—80 ani; 685.614 ha sau 10,6% între 81—100 ani şi 857.272 ha sau 13,0% peste 100 ani). *Anuarul statistic al României 1928*, Buc. 1929, p. 79.

determinat forţarea continuă a exploatărilor, şi, ca urmare, reducerea fondului forestier în acele zone. Veridicitatea acestor afirmaţii este documentată de numeroase date care atestă creşterea dezechilibrului în cadrul fondului forestier din regiunile accesibile, între capacitatea de exploatare a pădurilor şi puterea lor de regenerare. Forţarea capacităţii de exploatare a pădurilor îşi are originea — arată unii autori burghezi — în regimul de favoare acordat cercurilor industriale, acestea reuşind „pe motiv de asanare să orienteze producţia lemnoasă nu după interesele pădurilor, ci după potenţialul de prelucrare a industriei" [18].

Fondul forestier a fost influenţat în anii 1922—1928 şi de modul în care clasele dominante au înţeles să aplice reforma agrară de după primul război mondial. Căutînd să salveze pe cît posibil suprafeţele arabile ale marii proprietăţi în timpul aplicării acestei reforme, cercurile guvernante au hotărît defrişarea a întinse suprafeţe de păduri spre a se putea obţine astfel terenuri de cultură pentru o parte din ţăranii cu drept de împroprietărire. Ca urmare, legea de reformă agrară, ca şi legea păşunelor comunale, au adus însemnate ciuntiri domeniului forestier naţional, provocînd totodată schimbări în structura proprietăţii forestiere. Numai în Transilvania, potrivit dispoziţiilor legii agrare, au fost defrişate aproape 800.000 ha păduri [19]. Pe întreaga ţară numărul acestora s-a ridicat la 1.200.000 ha. [20].

Cu toate cauzele amintite, la care adăugăm şi structura diferită a proprietăţii forestiere, fapt ce a determinat o administraţie diferenţiată, fondul forestier naţional şi-a menţinut, cu unele excepţii, intinderea [21], dar a suferit schimbări însemnate, aşa cum am pomenit mai sus, în structura pe clase de vîrstă. La refacerea acestui fond în urma defrişărilor şi exploatărilor făcute au contribuit lucrările de împădurire executate între 1922—1928 [22] (vezi p. 132—133).

Rezultă din tabelul de mai sus că în anii stabilizării relative a capitalismului a fost împădurită o suprafaţă de 82 443,08 ha din care 49 449,66 ha pădure aparţinînd statului. Ca material de împădurire a fost folosit 132 905 kg şi 36 829 hl seminţe şi 254 129 buc. puieţi.

În ansamblul său fondul forestier s-a caracterizat în perioada 1922—1928 prin creşterea treptată a proprietăţii de stat, datorită faptului că în unele regiuni, în virtutea legilor pentru reforma agrară, aproape toate pădurile au fost trecute în patrimoniul statului [23], prin sporirea suprafeţei păduroase aparţinînd comunelor şi jude-

---

[18] Vasile Sabău, *Organizarea producţiei forestiere în cadrul unei politici economice naţionale*, Buc., 1937, p. 39.

[19] Vasile Sabău, *Evoluţia economiei forestiere în România*... p. 382—383.

[20] Marin Popescu-Spineni, *op. cit.*, p. 37.

[21] Iată, doar pentru cîţiva ani, evoluţia în cifre absolute şi relative a pădurilor României: (*Anuarul statistic al României 1924*, Buc., 1925, p. 48—49; *Idem* pe anul 1926, Buc., 1927, p. 55; *Idem* pe anul 1928, Buc., 1929, p. 77).

Anul	Suprafaţa împădurită		Poieni şi goluri		Total	
	ha	%	ha	%	ha	%
1923	6 483 676	21,97	723 442	2,45	7 207 118	24,77
1926	6 524 753	22,12	724 235	2,45	7 248 985	24,57
1928	6 486 471	22,00	741 848	2,50	7 228 319	24,50

[22] *Anuarul statistic al României 1929*, Buc., 1931, p. 101.

[23] Vasile Sabău, *Evoluţia economiei forestiere în România*..., p. 389.

ţelor şi prin reducerea suprafeţelor aparţinînd particularilor şi instituţiilor publice. Iată, de altfel, în tabelul de mai jos evoluţia structurii proprietăţii forestiere [24].

	1920	1929
Total (ha)	7 308 689	7 134 200
(% din suprafaţa ţării	24,8	21,7
Aparţinînd statului (ha)	1 762 847	2 053 691
(% din supraf. păduri)	24.1	28,79
Aparţinînd comunelor şi judeţ lor (ha)	1 226 520	1 921 530
(% din supraf. păduri)	16,8	26,93*
Aparţinînd stabilimentelor publice (ha)	720 520	217 880
(% din supraf. păduri)	9,9	3,05**
Aparţinînd particularilor (ha)	3 598 802	2 941 099
(% din supraf. păduri)	49,2	41,22***

Pădurile aparţinînd statului au crescut, prin urmare, de la 24,1% în 1920 din fondul total forestier la 28,79% în 1929, în vreme ce pădurile aparţinînd particularilor au scăzut de la 49,2% în 1920 la 41,22% în 1929.

Căutînd să arătăm gradul de industrializare a fondului forestier al României în anii stabilizării relative a capitalismului trebuie să subliniem că, deşi ţara noastră dispunea de însemnate resurse energetice şi valoroase păduri, fapt care permitea crearea şi dezvoltarea unei puternice industrii forestiere, această ramură a fost insuficient dezvoltată, nu atît din punct de vedere al numărului unităţilor de prelucrare a lemnului, cît al valorificării lui superioare. În anii 1922—1928 a crescut mai mult exploatarea pădurilor decît activitatea de prelucrare a lemnului, dar şi mai puţin la prelucrarea superioară a acestuia. Scăzuţi erau indicii de valorificare a fagului şi stejarului, deşi aceste specii deosebit de preţioase deţineau o pondere însemnată în fondul forestier al ţării [25].

---

[24] *Anuarul statistic al României 1922,* Buc. 1923, p. 59; Idem pe anul 1934, Bucureşti 1935, p. 124. Idem pe anul 1929, Buc. 1931, p. 87, 89; V. N. Stinghe, D. A. Sburlan, *Agenda forestieră a României*, Buc. 1941, p. 6.

* Păduri particulare administrate de stat.

** Pădurile instituţiilor publice (afară de stat).

*** Păduri particulare cu administraţie proprie.

[25] Iată pentru ilustrare structura pe specii a pădurilor României în anii 1926 şi 1928 (*Anuarul statistic al României 1926*. Buc. 1927, p. 56; Idem, pe anul 1928, Buc., 1929, p. 78).

	1926		1928	
	ha	%	**ha**	%
Răşinoase	1 585 036	24,29	1 593 326	24,6
Fag	2 455 689	37,63	2 445 808	37,7
Stejar	1 377 967	21,12	1 347 553	20,8
Ulm-frasin-paltin	70 391	1,08	69 564	1,1
Total foioase tari	4 352 714	66,71	4 751 647	73,3
Total foioase moi	587 003	9,0	141 498	2,1
Total general	6 524 753	100,0	6 486 471	100,0

LUCRĂRILE DE ÎMPĂDURIRE EXE

Anul	Suprafaţa împădurită (ha)					
	În tăieri rare şi neregulate şi poieni		Completări de masive		Refaceri de păduri degradate suprafaţa efectivă	
	*	**	*	**	*	**
1922	641,38	1 080,72	131,23	—	34,70	—
1923	1 215,40	1 242,23	618,55	139,93	234,35	—
1924	4 693,00	2 605,01	911,12	765,80	929,86	20,50
1925	7 589,82	4 300,00	775,58	1 306,26	749,71	146,05
1926	9 793,42	6 144,22	1 668,27	1 139,41	1 317,13	342,95
1927	7 606,84	5 472,41	1 883,93	1 147,17	622,66	92,50
1928	5 513,40	5 531,54	2 338,14	1 454,32	181,08	62,40
Total	37 053,35	26 376,13	8 326,82	5 952,89	4 069,49	664,40

*** La pădurile statului.**
**** La pădurile instituţiilor publice şi persoanele morale administrate de stat (Tran**

Înzestrarea în ramura forestieră s-a oprit cu precădere la primele faze de prelucrare a lemnului. Privită în ansamblul ei, industria forestieră s-a caracterizat printr-un număr mare de întreprinderi, situîndu-se din acest punct de vedere pe locul doi, după industria alimentară [26]. Iată cum a evoluat numărul întreprinderilor din această ramură, capitalul, forţa motrice, numărul personalului ocupat, valoarea materiilor prime, a combustibilului şi a producţiei între anii 1922—1928 [27].

EVOLUŢIA INDUSTRIEI LEM

Anul	Nr. întreprinderilor	Capitalul investit (lei)	Forţa motrice H. P.	
				Tehnico-administrativ
1922	617		60 149	4 069
1924	870	95 543 000*	72 824	4 130
1925	848	87 230 600*	74 714	4 020
1926	825	82 693 157*	72 047	3 202
1927	832	42 16 775 119	72 038	3 678
1928	780	36 57 613 000	71 727	3 937

* În lei aur.

[26] „Economia naţională", Buc., nr. 10/1928, p. 377.

[27] Întocmit pe baza datelor culese din *Anuarul statistic al României 1922*, Buc., 1923, p. 200—203; Idem pe anul 1924, Buc., 1925, p. 151; Idem pe anul 1925, Buc., 1926, p. 155; Idem pe anul 1928, Buc., 1929, p. 176—177; Idem pe anul 1929, Buc., 1930, p. 186—197; „Economia naţională", nr. 10/1928, p. 378—379; „Buletinul industriei", an. I, nr. 4/1926, p. 305—307; Idem, nr. 10—11/1926, p. 1034—1035.

CUTATE ÎNTRE ANII 1922–1928

Total		Material de împădurire					
		Seminţe				Puieţi	
		De molid, salcîm etc. (kg)		Ghindă de stejar (hl)			
*	**	*	**	*	**	*	**
807,31	1 080,72	741	490	—	—	2 881	3 269
2 068,30	1 382,16	1 346	1 170	—	—	5 855	2 285
6 534,07	3 391,31	1 411	1 222	9 250	1 528	13 352	6 849
9 115,11	5 752,31	13 264	2 785	7 942	1 502	25 843	16 767
12 778,82	7 626,58	6 175	1 923	11 728	3 378	32 208	21 410
10 113,43	6 712,08	87 897	3 942	—	—	39 453	25 477
8 032,62	7 048,26	9 455	1 084	—	1 501	31 628	26 852
49 449,66	32 993,42	120 289	12 616	28 920	7 909	151 220	102 909

silvania şi Bucovina).

În perioada stabilizării relative a capitalismului, numărul întreprinderilor forestiere creşte, cu toate că în acei ani, spre deosebire de toate celelalte ramuri, industria forestieră a trecut printr-o stare de declin, mai ales după 1926, cînd atît forţa motrice cît şi numărul muncitorilor şi producţia se aflau în scădere. Anul 1926 este de fapt punctul maxim în ce priveşte producţia atinsă de această industrie. Capacitatea de prelucrare a lemnului era în acel an de aproximativ două ori mai mare decît capacitatea normală de producţie a pădurilor [28]. Trebuie subliniat că în spiritul

NULUI ÎNTRE ANII 1922—1928

Personal		Valoarea (lei)		
Lucrători	Total	Materiilor prime	Combustibilului	Producţiei
43 722	47 791	2 401 104 990	80 264 790	3 212 113 300
53 008	57 138	3 221 612 000	66 588 000	5 063 977 000
56 618	60 638	3 279 028 000	88 776 000	5 231 730 000
47 033	50 235	3 437 452 435	114 154 914	5 842 929 560
37 792	41 470	2 848 395 421	107 273 793	4 952 162 770
35 805	39 742	2 905 006 000	104 590 000	5 247 702 000

politicii „prin noi înşine", statul, în scopul de a îngrădi participarea masivă a capitalului străin în industria forestieră, a intervenit pentru reglementarea exploatărilor, pentru mărirea fondului forestier, pentru alimentarea cu fonduri a unităţilor de

[28] J. Filipovici şi C. Lăzărescu, *Probleme de economie forestieră*, Buc. 1956, p. 95.

exploatare. În acelaşi spirit societăţile forestiere au fost obligate să respecte ca 3/4 din membrii consiliului de administraţie să fie cetăţeni români, iar 2/3 din acţiuni să fie, de asemenea, în posesia cetăţenilor români. La unele societăţi au fost numiţi chiar comisari ai guvernului care aveau menirea să apere interesele capitalului naţional[29]. Din acelaşi interes, Societatea Naţională de Credit Industrial şi-a sporit plasamentul în această industrie de la 98 000 000 lei în 1924, la 136 000 000 lei în 1928[30].

Măsurile luate n-au putut îngrădi decît într-o anumită măsură activitatea capitalului străin în industria forestieră şi aceasta cu atît mai mult cu cît nota caracteristică a societăţilor forestiere o constituia utilizarea cu precădere a capitalului împrumutat decît a celui social. În 1928 capitalul împrumutat folosit în societăţile cu capital străin depăşea de peste şase ori pe cel social în totalitatea lui, iar în unele unităţi atingea proporţii şi mai mari.

Între anii 1923—1926, datorită cererii avantajoase, are loc un avînt continuu al producţiei forestiere, după care se produce o scădere a ei. Punctul culminant in ce priveşte defrişările l-a constituit anul 1924[31]. Cu tot avîntul industriei forestiere din acei ani, capacitatea de producţie a fost folosită într-o proporţie ce varia numai între 30—50%[32]. După 1926, numărul întreprinderilor, capitalul, forţa motrice, numărul personalului, valoarea materiilor prime, a combustibilului şi a producţiei înregistrează scăderi[33]. Pregnant apare acest fenomen în rîndul personalului, mai ales al muncitorilor. Într-un interval de 4 ani (1925—1928) numărul muncitorilor a scăzut cu 20 813, siliţi să şomeze, în vreme ce personalul tehnico-administrativ a fost comprimat în acelaşi interval cu numai 83 cadre.

La scăderea producţiei a contribuit într-o foarte largă măsură reducerea cu 30% la export a preţurilor produselor lemnoase. Criza din transporturi, taxele de export şi tariful pe C.F.R., oscilaţia permanentă a leului pe piaţa internă şi externă au contribuit şi mai mult la reducerea producţiei forestiere, la adîncirea crizei din această ramură. Industria forestieră, ca şi celelalte ramuri, a fost dominată de dificultăţi financiare, mai cu seamă după 1925. În acest an, de pildă, industria lemnului a cerut credite în valoare de 817.000.000 lei, dar i s-a aprobat doar 153 milioane lei din care a primit numai 124 milioane[34]. Ca urmare, numai în intervalul octombrie 1926 — mai 1927, după statisticile oficiale, au dat faliment 10% din întreprinderile forestiere[35]. Situaţia a devenit deosebit de alarmantă în Valea Mureşului, unde 25% din numărul întreprinderilor şi-au încetat

---

[29] „Argus", Buc., 25 ianuarie 1926.

[30] Gh. Brînzescu, *Problema creditului industrial. Consideraţiuni teoretice şi realizări practice privind România*, Buc., 1936, p. 193.

[31] *Contribuţii la istoria capitalului străin în România...*, p. 153.

[32] „Revista Pădurilor" nr. 9/1928, p. 16.

[33] Scăderea producţiei la unele produse s-a manifestat şi pînă atunci cu tot avîntul înregistrat de industria forestieră între anii 1923—1926. Producţia de cherestea, de pildă, a scăzut de la 5 222 000 m³ în 1923, la 3 815 000 m³ în 1925 („Buletinul industriei", Buc., nr. 1/1926, p. 46). „Industria forestieră — se arăta într-o revistă a vremii nu înregistrează pe anul 1924 nici un progres. Comerţul intern rămîne staţionar, iar preţurile mondiale cu mici variaţiuni se menţin la nivel". („Economia naţională", Buc., nr. 1/1925, p. 20). Faptul a atras după sine şi o puternică scădere a exportului, care era între altele şi o consecinţă a taxelor de export şi a tarifului C.F.R., asupra cărora a influenţat în mod defavorabil. În vederea reanimării acestei industrii era necesară o imperioasă revizuire a politicii tarifare şi a tuturor taxelor de export „în scopul de a descongestiona stocurile enorme rămase nevîndute" („Economia naţională", Buc., nr. 1/1925, p. 20).

[34] „Argus", 7 ianuarie 1926.

[35] „Dimineaţa", Bucureşti, 27 mai 1927.

activitatea, concediind un mare număr de muncitori [36]. Anul forestier 1927 a înregistrat o scădere simţitoare a producţiei de cherestea. Pe Valea Bistriţei, peste 10 fabrici se aflau în inactivitate, în Bucovina aproape 40% din întreprinderile forestiere şi-au suspendat activitatea [37]. Influenţa preţului mondial a jucat, între alţi factori, un rol însemnat în scăderea producţiei.

În ce priveşte repartizarea industriei forestiere, remarcăm că aceasta a fost amplasată îndeosebi în regiunile uşor accesibile. Datorită repartizării întreprinderilor după criteriul amintit, cele mai multe din ele erau de proporţii mici, în care lucrau un număr redus de salariaţi. Concentrarea exploatării în bazinele forestiere uşor accesibile a determinat şi concentrarea neraţională a mijloacelor de prelucrare şi transport, majoritatea acestora fiind amplasate pe văile bogate mai ales în păduri răşinoase.

Deşi numeroase, aceste întreprinderi nu produceau o gamă variată de produse. Analiza industriei forestiere pe grupe de întreprinderi, adică după profilul lor de producţie, scoate în relief caracterul restrîns al procesului de producţie în cele mai multe întreprinderi. Activitatea industrială se menţinea într-o largă măsură la nivelul producţiei semifabricatelor. Societăţile forestiere nu erau interesate în lărgirea gamei de produse, întrucît crearea unor unităţi specializate în fabricate superioare şi în produse finite necesita mari investiţii.

În industria de prelucrare a lemnului, după cum ne arată datele statistice, preponderenţă aveau fabricile de cherestea, care deţineau în fapt şi cea mai mare parte din forţa motrice, din capital, din valoarea combustibilului, a materiilor prime şi a personalului. Cele mai multe întreprinderi erau neînsemnate, fără o concentrare a capitalului şi a lucrătorilor. Chiar întreprinderile de cherestea, care erau cele mai multe şi mai mari în comparaţie cu celelalte grupe din aceeaşi ramură, nu realizau o medie de concentrare a muncitorilor mai mare de 60—70 lucrători pe fiecare unitate.

Nivelul tehnic al fabricilor de cherestea era scăzut. Utilajul adus de peste hotare avînd o uzură avansată, constituia în majoritatea cazurilor zestrea tehnică a unităţilor respective. În plus, gaterele şi circularele — utilaje de bază în acest compartiment — se transferau de regulă de la o unitate la alta, deşi erau învechite şi uzate. Construcţia gaterelor era atît de simplă, încît numărul lor a continuat să crească chiar în perioadele de punere în funcţiune a fabricilor cu utilaje acţionate de maşini cu aburi. Numărul gaterelor evoluează de la 1 100 în 1919 la 1654 (maximum) în 1926 [38]. Trebuie subliniat, pe de o parte, că în structura fabricilor de cherestea cel mai bun randament îl dădeau întreprinderile cu 3—5 gatere [39], iar pe de altă parte, că cea mai mare pondere din numărul de gatere aparţinea fabricilor de cherestea de răşinoase. În 1926 fabricile cu 1—5 gatere dădeau o producţie mai mare pe număr de gatere decît fabricile cu peste 5 gatere. În acel an existau 350 fabrici cu 1—2 gatere; 168 cu 3—5 gatere; 42 cu 6—10 gatere şi 16 cu peste 10 gatere. Societăţile anonime pe acţiuni deţineau în 1926 în industria cherestelei 33% din numărul fabricilor, 64% din capitalul investit, utilizînd 66% din forţa motrice, 50% din numărul gaterelor şi 69% din numărul lucrătorilor. Producţia de cherestea a fabricilor deţinute de societăţile anonime pe acţiuni se ridica la 37% din întreaga producţie de cherestea a ţării. Societăţile în nume colectiv posedau 9% din numărul întreprinderilor, cooperativele 4%, iar statul numai 4%, dintre care

---

36 J. Benditer şi D. Şandru, *Contribuţii la cunoaşterea situaţiei interne a României spre sfîrşitul stabilizării relative a capitalismului*, în „Studii şi cercetări ştiinţifice", Istorie, Iaşi, nr. 1/1961, p. 11; „Dimineaţa", Buc., 28 mai 1927.

37 „Argus", Buc., 7 ianuarie 1928.

38 J. Filipovici şi C. Lăzărescu, *op. cit.*, p. 95; V. N. Stinghe, D. A. Sburlan, *op. cit.*, p. 14; *Enciclopedia României*, vol. III, p. 933.

39 J. Filipovici şi C. Lăzărescu, *op. cit.*, p. 97.

1/4 erau exploatate în regie. Majoritatea întreprinderilor, 50%, aparţineau proprietăţii private [40].

Al doilea loc ca importanţă şi activitate economică în cadrul industriei forestiere îl ocupă fabricile de mobilă. În 1922 se numărau în România 146 fabrici de mobilă cu o putere instalată de 5 800 H.P. [41]. După acest an numărul lor se reduce, ajungîndu-se în 1928 la 96 fabrici cu o forţă motrice de 4 097 H.P.

Pe al treilea loc se situau unităţile de tîmplărie, al căror număr, capital, forţă motrice, forţă de muncă şi producţie întruneau indici scăzuţi [42]. În structura industriei forestiere intrau şi fabricile producătoare de vehicule, ambalaje, perii, pensule, calapoade, cuie de lemn, dopuri de plută şi altele, care însă nu ocupau o pondere însemnată [43]. Parte din cerinţe erau satisfăcute de atelierele meşteşugăreşti.

Un aspect deosebit de important în cunoaşterea industriei forestiere în anii 1922—1928 îl constituie studierea gradului de concentrare şi centralizare a capitalului, de includere a ei în formele monopoliste de exploatare şi desfacere, ca şi a gradului de participare a capitalului străin în această ramură. Procesul de concentrare şi centralizare a capitalului, la nivelul întreprinderilor la care s-a realizat, a fost înlesnit de creşterea participării băncilor la activitatea industrială. La sfîrşitul stabilizării relative a capitalismului, anul 1928, 3 dintre cele mai puternice bănci din ţara noastră (Banca Românească, Banca Marmorosch Blank & Co şi Banca de Credit Român) participau în proporţie de 80,3% din capitalul social total la 9 întreprinderi forestiere: „P. & C. Goetz", „Tarcău", „Întreprinderile forestiere române Bucureşti", „Întreprinderile forestiere române Cluj", „Bucovina", „Transilvania", „Stroeşti", „Valea Lungă", „Oltul" [44]. Totodată societăţile forestiere din România au participat la crearea unor societăţi similare în străinătate.

Organizarea în monopol a marilor societăţi forestiere este ilustrată în perioada 1922—1928 prin reînnoirea în 1925, din iniţiativa grupului „Foresta" a *Cartelului Accordo* [45] în care intrau, pe lîngă întreprinderile concernului *Foresta Italiană* din Cehoslovacia, Polonia, Jugoslavia şi România, şi o serie de societăţi controlate de „Foresta" sau de cele aflate sub influenţa ei, ca: „Goetz", „Ceahlăul", „Putna", „Union". Crearea *Accordo-ului* a fost determinată de necesitatea apărării în faţa concurenţei crescînde a trusturilor forestiere scandinave pe piaţa ţărilor mediteraniene, unde aceste societăţi îşi desfăceau majoritatea produselor. În 1928 s-a organizat un *Cartel al exportatorilor de lemn din România*, în care pe lîngă „Foresta" mai erau atrase şi marile societăţi forestiere „Bucovina", „Carpatina", „Lomaş", „Feltrinelli" şi „Moldova". Scopul acestei organizaţii era înlăturarea concurenţei prin fixarea cotelor de export, a preţurilor comune şi a sortimentelor care trebuiau să se producă.

În scopul obţinerii profiturilor ridicate, alături de *Accordo* şi de *Cartelul exportatorilor de lemn din România*, au fost înfiinţate o serie de alte organizaţii: Cartelul fabricilor de parchete, care cuprindea 9 întreprinderi; Cartelul fabricilor de mobilă curbată; Cartelul internaţional de vînzarea lemnului de foc în Ungaria, în care intrau mari societăţi forestiere din România, Jugoslavia şi Cehoslovacia. Pe baza acestui cartel întreprinderile din România aveau o cotă de 40% din totalul exportului în Ungaria [46].

Caracteristica organizaţiilor monopoliste create în acea perioadă era aceea că ele aveau o durată scurtă de existenţă din cauza luptelor acerbe care se dădeau

40 *Ibidem.*

41 *Ibidem*, p. 95.

42 Mitiţă Constantinescu, *op. cit.*, vol. III, p. 363; V. N. Stinghe şi D. A. Sburlan, *op. cit.*, p. 14; *Anuarul statistic al României, 1922*, Buc., 1923, p. 200—201; Idem pe anul 1929, Buc. 1931, p. 191.

43 *Ibidem.*

44 *Contribuţii la istoria capitalului străin în România...*, Schema D.

45 „Argus", Buc., 9 iulie 1925.

46 N. N. Constantinescu, V. Axenciuc, *Capitalismul monopolist în România*, Buc., 1962, p. 37—38.

în interiorul organizaţiilor pentru cote mai mari de desfacere, pentru condiţii mai avantajoase de vînzare. Asemenea forme monopoliste se întîlnesc frecvent în industria de cherestea. Ele nu durează mai mult de 1—3 ani [47]. Unul din acestea, de pildă, la care au participat şi fabricile similare din Austria, a eşuat la mijlocul anului 1928, imediat după constituirea lui [48].

Cu privire la participarea capitalului străin în industria forestieră în anii stabilizării relative a capitalismului trebuie arătat că locul finanţei austro-ungare, care deţinea 64% din totalul capitalului investit în această ramură a fost luat în principal în perioada de după primul război mondial de capitalul italian, care se număra printre cele mai active capitaluri. El s-a îndreptat cu predilecţie spre această industrie. Deosebit de întreprinzător a fost Camillo Castiglioni, unul din conducătorii băncii Societa Italiana di Credito Commerciale din Milano, care a pus stăpînire pe societatea forestieră „Tişiţa". Castiglioni prin societatea „Foresta" desfăşoară o amplă acţiune pentru ca aceasta să funcţioneze în România, unde creează „Foresta Română" ca reprezentantă a sa. Paralel cu subordonarea şi controlarea unor societăţi, Castiglioni a reuşit să „naţionalizeze" în favoarea Italiei capitalul „inamic" din industria lemnului într-un ritm mult mai rapid şi mai deplin decît a reuşit în vre-o ramură burghezia română [49]. Foresta reuşeşte, ca urmare, să stăpînească 16 fabrici de cherestea, fabrici de mobilă şi altele, precum şi 360 km de cale ferată îngustă, 38 locomotive pentru aceleaşi căi, 14 locomotive de cale ferată normală, suprafeţe păduroase, etc. La sfîrşitul anului 1928 capitalul italian deţinea cea mai mare pondere dintre capitalurile străine, (aproape 23% din capitalul social total al ramurei). Această creştere a penetraţiei lui a fost făcută prin grupările „Foresta" din Milano şi Feltrinelli din Fiume.

Industria forestieră cunoaşte în anii 1922—1928 şi o participare a capitalului elveţian prin concernele Ofa-Holzindustrie A. G. şi Holding International de Bois de Monaco. Cele două firme elveţiene reuşesc să pună sub controlul lor o serie de societăţi forestiere, între care: Industria de lemn Mandus şi Berlova-Armenis S. A., care nu era în fapt decît o sucursală a firmei similare din Zürich. Capitalul maghiar deţinea prin societăţile „Patria", „Lomaş", „Topliţa", „Ungaro-Română", „Ferăstrăul arădean", „Nadrag" 4% din capitalul social întrebuinţat în această ramură. Cel austriac controla firmele I.S.B. pentru exploatarea de păduri, Industria şi comerţul lemnului, Prima fabrică română mecanică de butoaie, Societatea Oituz şi altele. Industria forestieră cunoaşte şi participarea capitalurilor franceze, engleze şi cehoslovace, care însă aveau o participare mai redusă [50].

Coeficientul redus de industrializare a lemnului a determinat ca România, deşi avea un procent mai mic ca alte ţări în ce priveşte gradul de împădurire, să dispună de lemn de export. Cel puţin 70% din producţia forestieră era destinată exportului [51]. Valorificarea bogăţiei forestiere s-a făcut într-o însemnată măsură, pe plan intern, sub formă de material de construcţii şi combustibil, iar pe plan extern, în cea mai mare parte sub forma sa brută, „de obicei butuci sau cherestea care, ca şi celelalte materii prime erau vîndute la preţuri derizorii" [52]. Este suficient să amintim că pentru 927.661 tone cherestea din răşinoase exportate în 1926 statul a primit suma de 4.000.924 lei [53].

Exportul de lemne s-a dezvoltat repede în anii imediaţi de după primul război mondial, atingind în 1924—1925 o medie de 2,5 milioane tone şi reprezentînd cca. 20%

---

47 *Ibidem*, p. 38.
48 „Argus", Buc., 17 iunie 1928.
49 *Contribuţii la istoria capitalului străin în România...*, p. 89—91.
50 *Ibidem*, p. 154—157.
51 „Argus", Buc., 13 noiembrie 1926.
52 N. N. Constantinescu, V. Axenciuc, *op. cit.*, p. 247.
53 „Analele economice şi statistice", an. X, nr. 1—2 (ianuarie — februarie), 1927, p. 135.

din valoarea exportului. Lemnul şi derivatele sale au constituit alături de cereale, animale şi produse animaliere, petrol, baza exportului României. Pînă în 1924 petrolul a avut o pondere mai mică (de la 22,5% în 1921, la 11,9% în 1924) în structura exportului românesc, dar începînd cu 1925 exportul de petrol creşte puternic, devenind centrul de greutate a întregului export. Exportul de lemn în schimb a avut o dezvoltare rapidă, culminînd cu anul 1925, cînd valoarea acestuia a ajuns să reprezinte 22% din valoarea întregului export. Din punct de vedere cantitativ însă, punctul culminant al exportului de lemne în perioada stabilizării relative a capitalismului îl constituie anul 1924. Exportul mare — arată Virgil Madgearu — nu reflectă însă un proces normal de exploatare raţională a pădurilor ci era simptomul unei exploatări prădalnice [54]. „Piaţa românească — remarca în 1925 revista „Holzmark" — oferă mai mult interes, graţie bunei recolte... Italia, Franţa meridională, Anglia şi în utlimul timp Germania de sud şi Persia sînt actualmente cei mai buni clienţi ai României. Aşa se explică de ce piaţa românească înregistrează cea mai mare cifră de afaceri, faţă de ceilalţi concurenţi" [55].

În anii 1926—1927 exportul lemnului românesc pe piaţa internaţională cunoaşte o scădere: 15% din totalul exportului în 1926 şi 12% în anul următor, datorită, între altele, costului urcat al transporturilor pe C.F.R., dobînzilor ridicate aplicate asupra împrumuturilor contractate, ca şi concurenţei străine făcută mai ales pe piaţa Palestinei, Egiptului, Greciei şi Siriei [56]. Scăderea preţurilor produselor lemnoase cu 30% la export a cauzat o comprimare a producţiei şi a exportului. Greutăţile din transporturi au împiedicat ca România să păstreze pieţele de desfacere în Egipt, Grecia, Italia, Franţa şi alte state.

În 1928 are loc un salt substanţial al lemnului (18%) în totalul exportului [57], fapt care readuce România pe un loc important printre ţările producătoare ale Europei. Iată, de altfel, cum a evoluat comerţul cu lemne al României în perioada 1922—1928 [58]:

Anii	Cantităţi (mii tone)		Valori (în milioane lei)		
	Import	Export	Import	Export	La % din total export
1922	11	1 969	111	2 600	18
1923	12	2 225	135	4 091	17
1924	26	2 541	211	5 541	20
1925	33	2 505	288	6 380	22
1926	29	2 220	531	5 897	15
1927	84	1 817	402	4 610	12
1928	9	1 786	50	4 650	18

Cu toate că exportul lemnului a atins pînă la 22% din totalul exportului românesc, contribuţia acestei bogăţii la realizarea venitului naţional n-a întrunit un procent ridicat datorită preţurilor derizorii care se dădeau materiilor prime româneşti pe piaţa mondială. „Am doborît — scria un autor contemporan — masi-

54 Virgil Madgearu, *Evoluţia economiei româneşti după războiul mondial*, 1940, p. 278.
55 „Argus", Buc., 25 octombrie 1925.
56 Idem, 9 decembrie 1927.
57 V. N. Stinghe, D. A. Sburlan, *op. cit.*, p. 15; „Argus", Buc., 12 septembrie, 1928.
58 V. N. Stinghe, D. A. Sburlan, *op. cit.*, p. 15.

vele păduroase de fagi şi de brazi spre a aprovıziona fără nici un discernămînt toate pieţele lumii, bucurîndu-ne că putem importa în schimb articole de lux şi de ostentaţie şi toate nimicurile străinătăţii"[59]. Politica economică în domeniul forestier a determinat micşorarea volumului consumului intern la produse finite sau semifinite. Consumul de cherestea pe cap de locuitor, de pildă, scade de la 1,7 kg. în 1913 la 0,934 kg în 1925[60].

Industria forestieră a asigurat în acei ani marilor societăţi beneficii însemnate, cu toate că această ramură, mai cu seamă după 1926 a avut o activitate redusă. În 1924 rata profitului net a societăţii „Carpatina", de pildă, — cea mai mare dintre societăţi, care întrecea pe celelalte nu numai din punct de vedere a capitalului social, dar şi al rentabilităţii, a fost de 30%, procent care era cu atît mai mare cu cît luăm în consideraţie posibilităţile de mascare a lui. Ţinînd seama de aceste posibilităţi se ajunge la constatarea că plusvaloarea obţinută depăşea în acel an 120%[61]. Societatea „Lomaş" din Arad a obţinut în exerciţiul 1927/1928 un beneficiu net de 6.736.996 lei în comparaţie cu capitalul social, care la sfîrştiul anului 1928 era de 4,5 milioane lei. Deşi mai mică, societatea forestieră „Topliţa" a fost deosebit de rentabilă capitaliştilor maghiari. Între 1924—1928 beneficiul net realizat depăşea 14 milioane lei. În acelaşi timp dividendele achitate anual variau între 40—45%[62].

Rata sporită a plusvalorii indică creşterea exploatării muncii în această ramură. Nivelul tehnic la care se desfăşura procesul de producţie la cele mai multe întreprinderi forestiere punea pe muncitori în situaţia de a fi constrînşi să depună mari eforturi fizice. Remunerarea ieftină a forţei de muncă, durata mare a zilei de muncă, lipsa măsurilor de protecţie şi a asistenţei medicale, grelele condiţii de locuit şi alte cauze, au agravat, pe de o parte, situaţia materială a muncitorilor, iar pe de altă parte, a sporit combativitatea lor revoluţionară. Sub conducerea comuniştilor, ei au luptat prin greve şi alte forme pentru o viaţă mai bună, pentru dreptate socială, înscriind pagini glorioase în istoria mişcării muncitoreşti din ţara noastră. Din rîndul lor s-a ridicat un proletariat combativ, conştient de menirea istorică a clasei muncitoare.

---

59 Marin Popescu-Spineni, *Economia forestieră a României...*, p. 17.
60 Virgil Madgearu, *op. cit.*, p. 187.
61 *Contribuţii la istoria capitalului străin în România...*, p. 157, 158, 183.
62 *Ibidem*, p. 156—157.